

Kilpailukyky Suomen talouden haasteena

Vesa Vihriälä

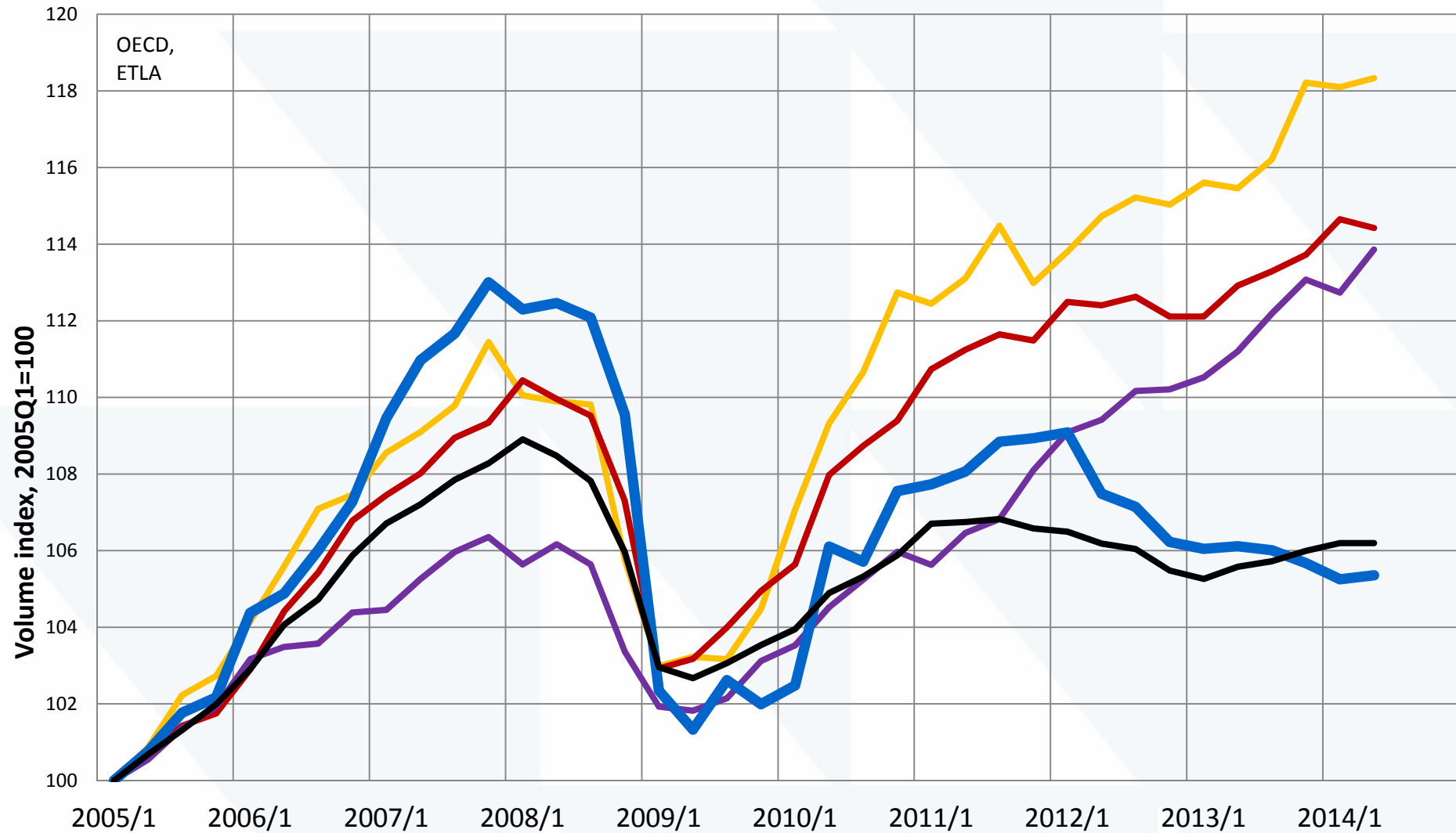
10.9.2014

Suomi juuttunut pitkittyneeseen taantumaan

- Toipuminen finanssikriisishokista katkesi 2012 alussa
- BKT 6 % alle kriisiä edeltänyttä huippua ja Suomi pärjännyt keskeisiä kilpailijamaitamme huonommin
- Perussyynä viennin heikko kehitys, EI kireää tai muita maita kireämpi makropolitiikka

Kausitasoitettu BKT, 2005Q1=100

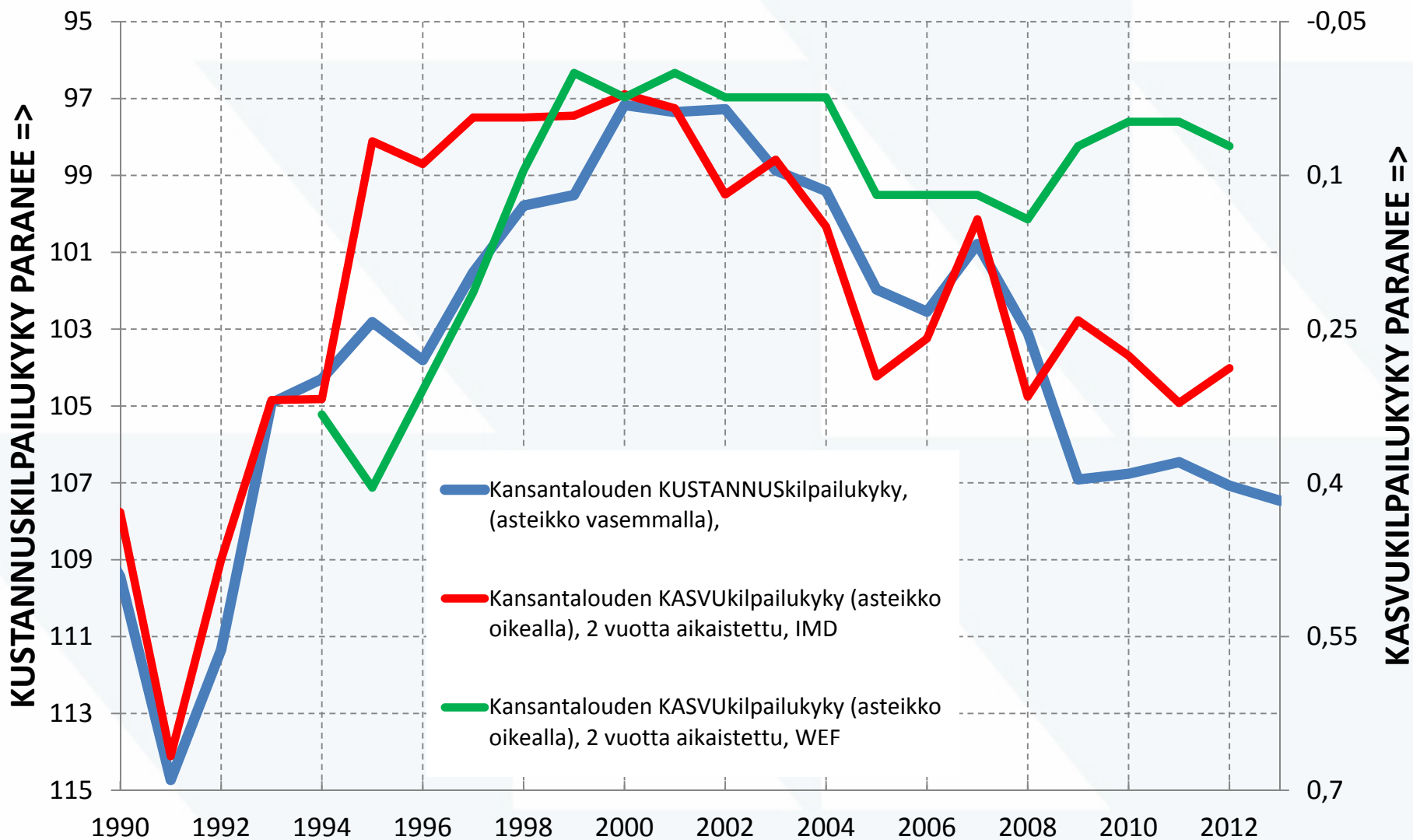
Sweden Germany United States Finland Euro Area

Paradoksi: maailman kilpailukyisin maa pärjää vain keskinertaisesti

- KK-mittarit, joissa Suomi loistaa, kuvaavat pitkän ajan edellytyksiä kasvulle
  - Instituutiot, oikeusvaltio, ennustettavuus
  - Väestön koulutustaso, osaaminen, erityisesti ICT-alalla
  - Innovaatiopanostukset
  - Infrastrukturi
- Lyhyellä aikavälillä tärkeää näiden tekijöiden ohella kustannus- ja kannattavuuskilpailukyky, ts. kuinka kannattavaa liiketoiminnan luominen tai laajentaminen on sijoitusten riskeihin nähden.
- Kannattavuuskilpailukyky on Suomen ajankohtainen ongelma.

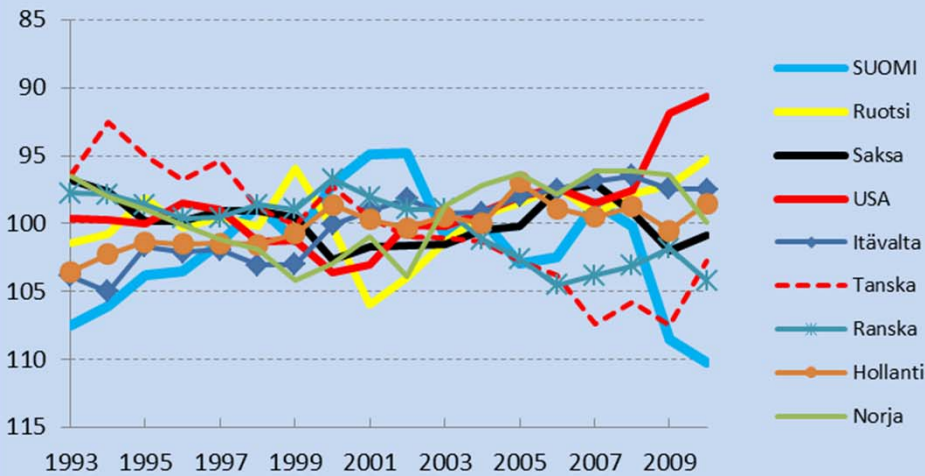
Suomen kustannus- ja kasvukilpailukyky

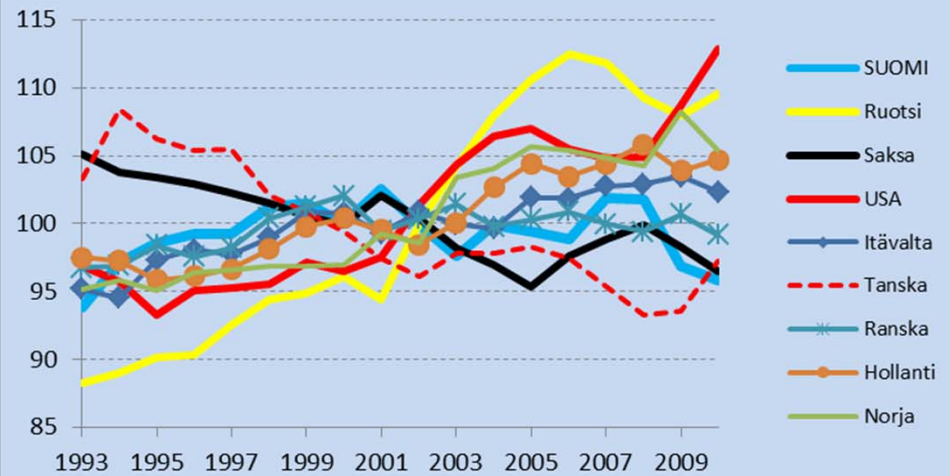
Kilpailukyvyn kolme osatekijää

Yrityssektorin toimialat, normalisoidut toimialarakenteet

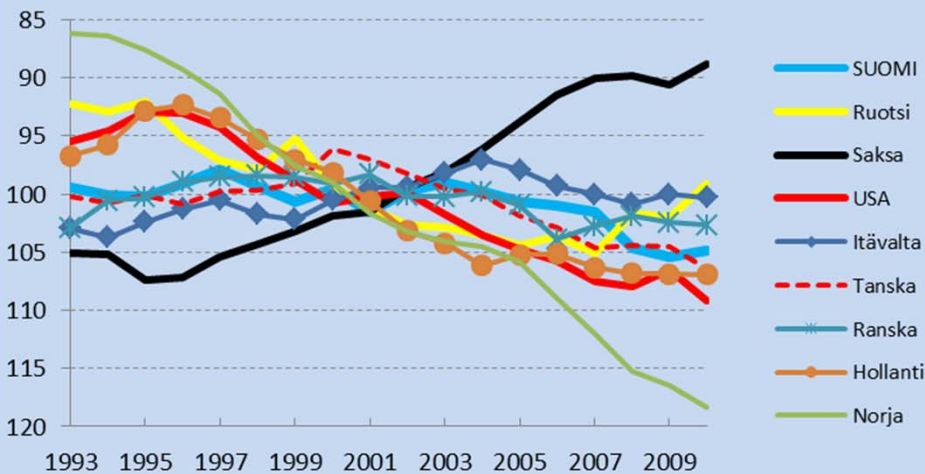
Reaaliset yksikkötyökustannukset

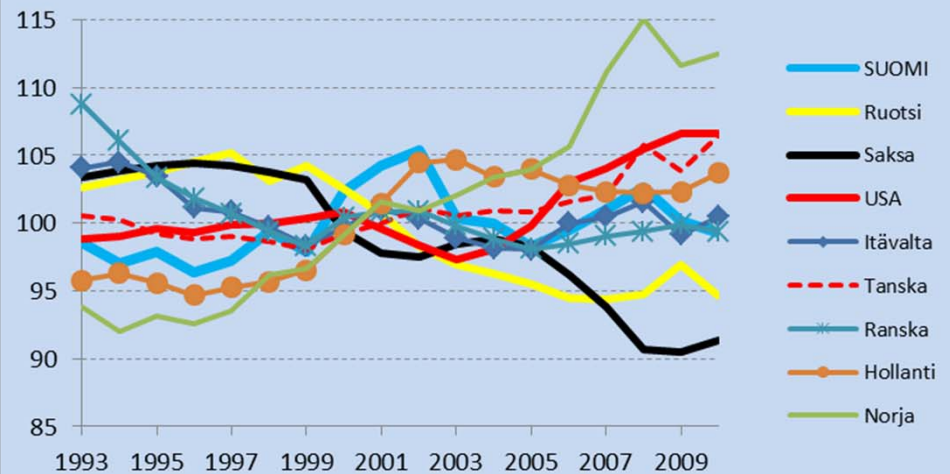
Tuottavuus

Työvoimakustannukset

Arvonlisäyksen hinta

Kannattavuuskilpailukyky heikentynyt useasta syystä

- Tuottavuuden heikko kehitys, kun korkea tuottavuuden tuotantoa pyyhkiytynyt pois
- Tuotehintojen huono kehitys, kun erikoistuttu laskevien hintojen tuotteisiin
- Palkkojen nousu kilpailijamaita nopeammin

Miksi kilpailukyky ei ole korjautunut?

- Uuden korkean tuottavuuden / hyvien hintojen tuotannon syntyminen vie aina aikaa
- Palkkojen ja muiden kustannusten sopeutuminen voi periaatteessa olla nopeaa, mutta ollut hidasta
- Sekä tuottavuuden että palkkojen sopeumista voi rakennepolitiikalla nopeuttaa, mutta nykyiseen kriisiin ei enää paljon apua
- Tällaista sopeutumiskykyä edistävä politiikka kuitenkin hyödyllistä myös tulevien sopeutumishaasteiden takia

Suomen erityiset rakennehaasteet

- Demografia =>
  - työvoiman tarjonta supistuu
  - kestävyysvaje => suuri veronkorotuspaine / menojen leikkauspaine
- Pieni maa => erikoistuminen välttämätöntä, mutta altistaa samalla riskeille

=> tärkeää

- Vahvistaa työvoiman tarjontaa
- Varmistaa työvoiman (pääoman) uudelleenkohdentumisen nopeus

Työn globaali murros jatkuu herkeämättä

- Kilpailu siirtyy kasvavasti lopputuotteista arvoketjun eri osiin ja työtehtäviin
- Digitalisaatio luo suuria kasvumahdollisuuksia ja lisää joidenkin henkilöiden tuottavuutta dramaattisesti samalla kun automaatio tuhoaa rutiinitöitä

⇒ myös näistä syistä työmarkkinoiden joustavuus avainasia

- Työvoiman liikkuvuus uusiin tehtäviin
- Paine palkkaerojen kasvuun

Politiikalla voidaan vaikuttaa talouden sopeutumiskykyyn monin tavoin (I)

- Koulutusjärjestelmä, joka tukee työvoiman uudelleenkohdentumista
- Innovaatiojärjestelmä, joka edesauttaa uudenluomiseen liittyvää riskinottoa
- Sääntely- ja kilpailupolitiikka, joka ei tarpeettomasti rajoita liiketoimintaa, vaan pitää yllä kilpailupainetta
- Julkinen sektori, joka tuottaa tehokkaasti ja hyvinvointivaltion palvelut ja infrastruktuurin
- Asuntopolitiikka, joka tukee alueellista liikkuvuutta

Politiikalla voidaan vaikuttaa talouden sopeutumiskykyyn monin tavoin (II)

- Verotus
  - Yhteisöverotus => pääomanmuodostus Suomessa
  - Työn verotus => työvoiman tarjonta, riittävyys, hinta
- Sosiaaliturvajärjestelmä
  - Työttömyysturvajärjestelmä, joka tukee muutosta
  - Eläkejärjestelmä, joka kannustaa pitkiin työuriin
- Työlainsäädäntö: rekrytointien riskisyyden rajoittaminen
- Palkanmuodostus: makrotason, tehtävätason joustavuus

Lopuksi

- Suomella keskeiset pitkän ajan kasvuresurssit hyvät, pl. työvoiman määrä
- Tuotantorakenne ollut haavoittuva eikä sopeutumiskyky tarpeisiin nähden riittävän hyvä
- Globaalit trendit korostavat edelleen sopeutumiskyvyn / joustavuuden / ketteryyden tärkeyttä tulevaisuudessa; työmarkkinoiden toiminta tässä avainasemassa
- Esimerkit (Ruotsi, Tanska,..., Saksa, Suomi 1990-luvulla) osoittavat, että realistisilla reformeilla talouden suorituskykyä voidaan parantaa merkittävästi ilman että hyvinvointivaltion perusteista luovutaan

Kiitos!